

CHƯƠNG 19.

Paris. Bên cạnh căn nhà tôi ở là một biệt thự xinh xắn của một cặp vợ chồng già người Pháp. Bà vợ đã ngoài sáu mươi nhưng trông khoẻ mạnh rất nhiều so với tuổi. Tính tình bà vui vẻ dễ chịu. Mỗi lần gặp tôi, bà đều chào hỏi rất niềm nở. Điều làm tôi lạ lùng là bà nhai tràu bồm bẽm y hệt các bà cụ già người Việt. Mỗi bà đánh son đỏ thắm, nhưng màu đỏ của vôi quỳện với tràu trong miệng e còn thắm tươi nhiều hơn. Mỗi lần có dịp đứng gần bà là tôi nghe nồng nàn nơi mũi một thứ mùi vô cùng ám áp. Thứ mùi vừa dịu dịu của nước hoa trộn lẫn mùi tràu cau thơm ngát của quê hương tôi.

Một lần tôi nghe bà kể, thuở xưa theo chồng sang Việt Nam làm đốc học ở Huế, bà có mượn một người đàn bà Việt Nam về làm vú em cho đứa con nhỏ hai tuổi. Ban ngày đứa bé chơi rất dễ chịu; nhưng cứ đêm là lại khóc đến khan cả cổ. Chẳng ai hiểu tại sao. Người ta cho gọi bà vú vào. Lạ thay, đứa nhỏ ngủ yên tới sáng. Thử đi thử lại, kết quả lần nào cũng đều như vậy. Sau cùng mới khám phá ra đứa nhỏ ghiền mùi tràu của bà vú già người Việt. Bữa nào vắng bà, nó trông biếng lười, không ngủ không chơi.

Thế là cô đảm xinh đẹp học cách ăn tràu, món ăn quốc hồn quốc túy của người dân bản xứ. Ban đầu, ăn tràu chỉ là để lôi kéo đứa con nhỏ lại gần mình; sau, chính cô cũng đam ghiền cái món đặc biệt này, y hệt mọi bà già tràu Việt Nam.

Bà hàng xóm tôi cũng kể: “Ở Việt Nam ngót hơn hai mươi năm, tôi ưa thích lắm. Cái xứ gì mà thật là dễ chịu, tôi mặc nhiên xem như quê hương thứ hai của mình. Thời gian đầu mới bị tống xuất về Pháp, vì thiếu tràu cau nên tôi thật khổ sở. Mỗi lần gửi mua được từ Thái Lan, tôi quý ghê lắm.” Bà mỉm cười: “Mỗi quốc gia có một nền văn hóa riêng. Nước Việt Nam với hơn bốn ngàn năm văn hiến, ôi chao, có biết bao nhiêu điều đáng nói! Bây giờ đã già, tôi mới hiểu tại sao tôi lại ghiền cái món tràu cau đến vậy.” Và bà giải thích: “Không chỉ ghiền vì mùi thơm quỳện rũ của nó, mà còn bởi vì nó biểu tượng được cho một khía cạnh văn hóa của dân tộc Việt Nam.”

□

Hát Tân Uyên. Thứ Ba, 31/1/1978.

Theo chỉ thị của Phòng Nghệ thuật Sở Văn Hóa Và Thông Tin Thành Phố Hồ Chí Minh, đoàn phải lên hát hai ngày 23 và 24 Tết tại vùng kinh tế mới Tân Uyên.

Tân Uyên thuộc tỉnh Sông Bé ở miền Đông Nam phần, bắc giáp nước Cam Bốt; nam giáp thành phố Hồ Chí Minh; đông nam và đông bắc giáp các tỉnh Đồng Nai, Lâm Đồng, Đắk Lắk; tây giáp tỉnh Tây Ninh.

+ Đây là đất của rừng cao su chảy dài như con sông, là “cái nôi” của chiến khu D một thời lừng lẫy.

Sân khấu dựng ngoài trời. Chúng tôi được thu xếp ở trong những dãy nhà cất lên bằng ván, vôi vữa, mỏng manh.

Trời lạnh căm căm và có nhiều gió. Đêm tan hát, một số lớn anh em trong đoàn không ngủ, rủ nhau ra bãi đất trống sau lưng giàn sân khấu ngồi đốt lửa sưởi ấm qua đêm. Chúng tôi vây quanh khối ánh sáng lớn duy nhất trong toàn vùng kinh tế mới. Mỗi nhóm tự động nhặt nhanh, tìm kiếm các cành khô củi mục tiếp cho ngọn lửa. Một số cùng nhau hát ca, trò chuyện. Một số vây quanh các chiếu rượu. Toàn vùng kinh tế mới lặng im trong giấc ngủ. Những người dân lam lũ suốt ngày theo nương rẫy, giờ đây thả hồn về trên những khung trời êm ái nhẹ nhàng hơn.

Ngồi chung trong chiếu rượu của cả nhóm Tân Nhạc, trên tay cầm thanh củi dài khêu cao ngọn lửa mỗi lần sắp tắt, đầu óc tôi lan man theo những cảm xúc bất ngờ khi ấy. Địa danh chiến khu D cũng như nhiều địa danh nổi tiếng khác (Pleime, Đồng Xoài, Khe Sanh, Bình Giả...) là mồ chôn của biết bao nhiêu người Việt Nam trẻ tuổi. Ngày hôm nay, chiến cuộc đã yên, nhưng tên tuổi của họ thiên thu còn vang vọng thương đau trong tâm hồn các người thân.

*Tôi có người yêu chết trận Pleime
Tôi có người yêu ở chiến khu D
Chết trận Đồng Xoài, Chết ngoài Hà Nội,
Chết vôi vàng mình không manh áo...*

Bài hát của Trịnh Công Sơn đã làm rung động không ít trái tim non dại của tôi thời gian mới lớn. Chiến tranh với những khía cạnh bi thảm của nó đã sớm nhồi vào đầu óc tôi những cảm xúc lạ lùng. Tôi đắm ngưỡng mộ bộ áo hoa rừng của những người lính tác chiến, ghi nhớ lòng những địa danh đẫm máu. Tôi cũng thường đọc các cột “phân ưu” trong các nhật báo để tìm xem có tên người bạn, người quen nào đã vĩnh viễn ra đi mà tôi không hay biết?

Tuổi trẻ của tôi không chỉ kết nên bằng những ước mơ tươi đẹp, mà nó còn ghi dấu rất nhiều những nỗi buồn khi nhận tin một người bạn già từ cuộc đời trên một chiến trường nào đó, mỗi lúc hay ra một người thân đã hy sinh cho tổ quốc trong cái tuổi còn nhiều mộng mơ. Nghĩa trang quân đội Biên Hòa với các hàng mộ dài đê tên những người chết trẻ cũng làm cho tôi buồn không ít. Những con người chưa có dịp hưởng thụ các thú vui ở đời đã phải vôi vàng rũ áo ra đi...

Hơn mười năm trôi qua, bài hát của Trịnh Công Sơn đã chìm sâu trong ký ức thời tuổi nhỏ, không ngờ lại một đêm sống dậy dạt dào trong trí nhớ. Hình ảnh từng người bạn đã chết trong cuộc chiến năm xưa như hiện ra trên ánh lửa chập chờn. Đêm lạnh căm nơi vùng núi đồi kinh tế mới của chiến khu D một thời lừng lẫy. Đêm cũng ngập tràn trong tôi một màu đen đúa nhớ thương.

*Tôi có người yêu chết trận Ba Gia
Tôi có người yêu vừa chết đêm qua,
Chết thật tình cờ, chết chẳng hẹn hò,
Không hận thù, nằm chết như mơ...*

□

